

Etiske problemer i plejebørns dagligdag. Beskrevet af børn på www.boernetinget.dk

”Den enkelte har aldrig med et andet menneske at gøre uden at han holder noget af dets liv i sin hånd”. Sådan skrev den danske filosof K. E. Løgstrup. Det mener vi, der står bag kulisserne på Børnetinget, er meget rigtigt sagt. Set i forhold til plejebørn og plejeforældre kan man sige, at plejeforældre holder en ubeskrivelig stor del af barnets liv i deres hænder.

På www.boernetinget.dk kan nuværende og tidligere plejebørn skrive med hinanden i et forum, og de kan stille spørgsmål i en brevkasse og få svar af voksne, tidligere plejebørn. Vi, der læser med, får fra børnenes og de unges mange indlæg et godt indblik i de mange etiske dilemmaer og problemstillinger, der udspiller sig i dagliglivet hos de enkelte plejefamilier – oplevet og fortalt fra plejebørnenes perspektiv.

Det er velkendt i sociologiske undersøgelser, at der er forskel på, hvad folk siger de gør, og hvad de gør. Derfor kan det være en fordel at besøge folk i deres hjem og overvære det daglige liv, frem for at spørge folk, hvordan deres hverdag ser ud. Folk har nemlig en tendens til at ”huske forkert” og pynte lidt på tallene, når de fx bliver spurgt, hvor tit de laver lektier med børnene, hvor ofte de spiser fisk og hvor mange timer om ugen deres børn ser tv.

Det er ganske sandsynligt, at plejeforældre - ligesom andre forældre - til tider siger, de gør, eller har til hensigt at gøre én ting, men gør en anden. Og derfor kan det også meget vel tænkes, at deres og samfundets etik påbyder dem at gøre én ting, men at praksis nogle gange bliver en anden. (Hvis det overhovedet giver mening at tale om etik og ”det gode liv” i forbindelse med små, enkeltstående hverdagshandlinger. Men forsøget skal gøres her.)

Dette skal siges for at understrege, at denne tekst ikke har til hensigt at hænge nogle ud som dårlige plejeforældre. Det er snarere tilfældet, at alle (pleje)forældre kan komme til at handle uetisk, dvs. i strid med den herskende opfattelse af det gode liv for et (pleje)barn. Ikke desto mindre kan uetiske handlinger være smertefulde for de børn, der er involveret. Og netop derfor er det værd at have opmærksomhed på.

Eksempler fra den virkelige verden – set med plejebørns øjne

Her skal videregives nogle af de beretninger, som vidner om plejebørn, der i større eller mindre grad føler sig forkert og måske uetisk behandlet.

Forskelsbehandling

Et emne, der ofte optræder på Børnetinget, er forskelsbehandling. Forskelsbehandling plejebørn imellem, mellem et plejebarn og et såkaldt biologisk barn, eller mellem et plejebarn og dets egne søskende. Der er fx kommet et indlæg fra en 15-årig pige, der er meget ked af at være i pleje, fordi hun føler sig dårligere behandlet af plejeforældrene end deres egne børn og deres andet plejebarn. Hun opremser diverse eksempler på forskelsbehandling som fx: Størrelsen på værelserne, plejeforældrene interesserer sig ikke, når *hun* fortæller, at hun har det dårligt i skolen, men gerne når det er plejesøsteren, hun må ikke få sin egen computer ligesom plejesøsteren, og hun må endda ikke låne en af plejeforældrenes computere. Hun skal derfor gå på biblioteket for at bruge internettet. Desuden nævner hun, at plejesøsteren har fået diverse køretøjer og kørekort af plejefamilien, mens hun selv skal betale for alt.

En anden pige er i pleje sammen med sin lillesøster, hvilket volder hende mange kvaler, fordi som hun siger, *”[j]eg synes stadig, at min søster får kærligheden... Og at de glemmer mig...”*.

Selvfølgelig har alle sager mindst to sider, og børnenes beretninger skal ikke nødvendigvis ses som *sandheden*. Plejeforældre, forældre, sagsbehandlere m.fl. kan have gode grunde for de beslutninger de træffer, og børn kan også misforstå bevæggrunde, handlinger og fakta. Men her gengives børns synspunkter og følelser, og de må tages alvorligt, uanset hvad der ligger bag. Og det må siges at være et stort problem for et plejebarn at føle sig generelt ringere behandlet end andre børn i samme familie. Det kan frygtes at have store negative konsekvenser for barnets selvforståelse og selvtillid.

Adskillelse fra søskende

Alt for ofte fortæller plejebørnene på Børnetinget, at de har mistet kontakten til deres egne søskende helt eller delvist. Familien er blevet splittet og børnene er måske anbragt i forskellige plejefamilier, eller nogle søskende er blevet hos forældrene, som man kun sjældent besøger. Et 10-årigt plejebarn skriver: *"Jeg har to brødre, der også bor i pleje, men vi bor i hver sin familie, så vi ser ikke hinanden. Nogle gange holder vi fødselsdage for hinanden (altså det vil sige, at vi holder fødselsdage for hinanden 3 gange om året)".* Kan det være rigtigt? Skal søskende ikke se hinanden, blot fordi de bor i hver sin familie? Søskende som måske i særlig grad har brug for hinanden, fordi de ikke har nogle forældre at støtte sig til. Eller fordi de deler en fortid, som kun de forstår og kan tale om. Eller fordi de udgør hinandens netværk og forbindelse til den biologiske baggrund.

En 14-årig pige skriver, at hun har tre søskende, hvoraf hun bor sammen med de to og adskilt fra den ene. Hun fortsætter: *"Men føler ikke, at ham der bor et andet sted er min bror. Fordi jeg aldrig ser ham. Jeg ser ham ikke, fordi min plejefamilie kun tænker på penge og hans går op i, hvordan børnene har det. Så de kan ikke lide hinanden."*

Jeg mener man må spørge, om det kan forsvares etisk at skille søskende ad, angiveligt for at tage hensyn til egne vurderinger af en anden plejefamilie. Uanset om årsagen er korrekt defineret af pigen, har to sæt plejeforældre ikke formået at tage vare på børnenes interesser og sørge for at søskende kan bevare en tæt relation. For broren betyder det måske, at han i praksis har mistet tre søskende.

Det kan ikke være plejeforældres ansvar alene, at deres plejebørn bevarer en god kontakt til deres søskende, men de bærer en vigtig del af ansvaret, som dem der i det daglige kan hjælpe plejebørnene med de praktiske initiativer og udfordringer.

Tal ordentligt!

En plejedatter på 13 år skriver om sin plejemor:

"Nogle gange er vi super sammen, men for det meste går vi og er sure på hinanden, fordi jeg (uden at kunne gøre for det) skubber mor-rollen over på hende. Jeg har ikke set min [egen] mor i 8 år. (...) Sidste weekend blev jeg sur, fordi jeg ikke måtte tage over til en kammerat, og vi har stort set været uvenner siden."

Denne pige påtager sig tilsyneladende det fulde ansvar for, at tonen og stemningen mellem hende og plejemoren ikke er rar og kærlig. Og lad hende afslutte denne tekst. Jeg vil blot spørge, *er det hendes ansvar?*